

Európsky hospodársky a sociálny výbor

NAT/679

Poľnohospodárstvo v obchodných rokovaníach

NÁVRH STANOVISKA

sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie

Úloha poľnohospodárstva v multilaterálnych, bilaterálnych a regionálnych obchodných rokovaníach v súvislosti so stretnutím ministrov krajín WTO v Nairobi

[stanovisko z vlastnej iniciatívy]

Spravodajca: **Jonathan Peel**

Informácia pre členov študijnej skupiny

Schôdza sekcie 06/02/2017, 10:00

Termín podávania

pozmeňovacích návrhov

01/02/2017, 10:00

Kontakt

nat@eesc.europa.eu

Administrátor

Arturo Íñiguez

Dátum dokumentu

24/01/2017

Študijná skupina	Poľnohospodárstvo v obchodných rokovaniach
Predseda	Hans-Joachim WILMS (DE – II)
Spravodajca	Jonathan PEEL (UK – I)
Členovia	Brian CURTIS (UK – II) Emilio FATOVIC (IT – II) Andoni GARCÍA ARRIOLA (ES – III) Sandro MASCIA (IT – I) Volker PETERSEN (DE – I) Diľana SLAVOVA (BG – III) Yves SOMVILLE (BE – III)
Expert	Michael HINDLEY (za spravodajcu)
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	DD/MM/YYYY
Prijaté v pléne	DD/MM/YYYY
Plenárne zasadnutie č.	...
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa hlasovania)	.../.../...

1. Závěry a odporúčania

- 1.1 Povedané upraveným citátom od Marka Twaina¹: „Správy o smrti WTO pre neúspech rokovaní v Dauhe boli prehnané“. WTO zostáva vhodným a účinným fórom obchodných rokovaní, hlavne o poľnohospodárstve.
- 1.1.1 V decembri 2015 v Nairobi to potvrdila 10. ministerská konferencia WTO. Medzi rozhodnutia z tejto konferencie patrilo aj rozhodnutie o skutočnom zrušení dotácií poľnohospodárskeho vývozu. Generálny riaditeľ WTO ho označil za „najvýznamnejšiu dohodu WTO o poľnohospodárstve“ za posledných 20 rokov. Rozhodnutia nasledovali po dohode o uľahčení obchodu uzavretej na Bali v roku 2013 na predchádzajúcej ministerskej konferencii WTO.
- 1.1.2 V obchode v poľnohospodárstve² sú niektoré hlavné oblasti, v ktorých sa dohody dajú najlepšie dosiahnuť na mnohostrannej úrovni, konkrétne pokiaľ ide o globálnu úroveň domácich dotácií a domácej podpory, dotácií vývozu a o určité aspekty prístupu na trh. Medzi tieto aspekty patrí osobitný ochranný mechanizmus (SSM) a osobitné a diferencované zaobchádzanie (SDT) pre rozvojové krajiny, ktoré sú členmi WTO.
- 1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa domnieva, že obchod v poľnohospodárstve, ktorý je často najspornejšou časťou rokovaní, potrebuje nový prístup, nové príspevky a nové impulzy. Vyhlásenie z ministerskej konferencie v Nairobi prvýkrát neobsahuje potvrdenie úplného záväzku uzavrieť rokovania z Dauhy, ale obsahuje „dôrazný záväzok všetkých členov dosiahnuť pokrok v rokovaníach o problémoch, ktoré zostali z rokovaní v Dauhe“, vrátane poľnohospodárstva³.
- 1.2.1 Multilaterálny prístup k poľnohospodárstvu treba nanovo premyslieť a oživiť, nie však od neho upustiť. Rokovania z Dauhy ako koncepcia obchodných rokovaní medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami sa musia zachovať a zlepšiť.
- 1.2.2 EÚ má dobré postavenie na to, aby zohrávala vedúcu proaktívnu úlohu v podpore nového vyváženého prístupu. EHSV ju žiada, aby tak urobila, okrem iného preto, že mnohé rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky nevnakladajú žiadne významné úsilie pomôcť iným ekonomikám, ktorých rozvoj stále zaostáva. Budovanie kapacít pre zaostávajúce ekonomiky zostáva mimoriadne dôležité, pretože dáva menej rozvinutým krajinám väčší priestor predísť ohrozeniu ich potravinovej bezpečnosti alebo rozvoja vznikajúcich poľnohospodárskych pododvetví.
- 1.3 Treba tiež venovať pozornosť tomu, čo sa dvojstrannými a regionálnymi rokovaniami dá v obchode v poľnohospodárstve najlepšie dosiahnuť, pričom treba zabezpečiť, aby tieto rokovania neboli v rozpore s multilateralizmom.

1 Klasický americký autor.

2 Pojem WTO, ktorý je použitý v celom texte.

3 https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

- 1.4 EHSV sa domnieva, že prijatie cieľov trvalo udržateľného rozvoja (SDG) Organizáciou Spojených národov a Parížska dohoda (COP 21⁴) od základu menia program rokovaní o celosvetovom obchode, hlavne o obchode v poľnohospodárstve. Tieto dohody sú zásadné a potreba ich implementácie musí byť teraz ústrednou témou všetkých budúcich rokovaní o obchode.
- 1.4.1 Ak sa SDG majú splniť, ústrednú úlohu musí zohrávať obchod a investície. UNCTAD odhaduje, že na dosiahnutie týchto cieľov bude ročne potrebných navyše 2,5 bilióna USD. SDG majú globálnu povahu a sú univerzálne uplatniteľné, čiže všetky krajiny sú spoločne zodpovedné za ich dosiahnutie. Mali by viesť k novému spôsobu globálnej činnosti, ktorá bude rozsiahlejšia, participatívnejšia a konzultatívnejšia. Na ich dosiahnutie už viac ako 90 krajín požiadalo o pomoc iné krajiny.
- 1.4.2 Predovšetkým prostredníctvom environmentálneho a sociálneho pokroku sa dosiahnu intenzívne synergie v podpore a dosahovaní SDG a v propagácii európskych hodnôt na celom svete. Dôrazne odporúčame, aby sa normou stali tie úrovne transparentnosti a zapojenia občianskej spoločnosti, aké nakoniec EÚ dosiahla v rokovaniach so Spojenými štátmi.
- 1.4.3 Vo vyhlásení z Nairobi sa zdôrazňuje, že WTO musí zohrávať významnú úlohu pri plnení SDG, čo by bolo oveľa náročnejšie bez účinného mnohostranného obchodného mechanizmu.
- 1.5 Výbor víta oznámenie Komisie o ďalších krokoch smerom k udržateľnej európskej budúcnosti zverejnené v novembri 2016, v ktorom sa uvádza, že SDG sa majú úplne začleniť do rámca európskej politiky a medzi súčasné priority Komisie⁵.
- 1.5.1 To bude osobitne dôležité pri budúcich rokovaniach o obchode v poľnohospodárstve. Poľnohospodárstvo musí zohrávať kľúčovú úlohu pri plnení ak nie všetkých, tak väčšiny SDG, hlavne cieľa 2 (úplné odstránenie hladu), cieľa 12 (zodpovedná výroba a spotreba) a cieľa 15 (zastavenie degradácie pôdy). Obchod pomáha odstraňovať nerovnováhu v dopyte a ponuke, môže podstatne zlepšiť potravinovú bezpečnosť a výživu zvýšením dostupnosti potravín, podporovaním účinného využívania zdrojov a zvýšením investícií, zväčšením trhových príležitostí a hospodárskeho rastu, a tým vytvárať pracovné miesta, dosahovať príjmy a prosperitu na vidieku.
- 1.6 EÚ má jedinečné postavenie na to, aby tento program posunula vpred: má váhu ako najväčší svetový vývozca a dovozca poľnohospodárskych výrobkov, už sa nepovažuje za hlavne defenzívnu, pokiaľ ide o poľnohospodárstvo, má dokázateľne trvalý záujem o obchod a rozvoj a predovšetkým v Nairobi ukázala, že je schopná prísť s novým a vyváženým myslením. EÚ má kredibilitu na to, aby zohrávala účinnú úlohu premostenia medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami.

⁴ Parížska konferencia zmluvných strán rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC COP 21).

⁵ [SWD\(2016\) 390 final](#).

1.7 Ak má však EÚ túto úlohu účinne plniť, mala by Komisia najprv vykonať úplné posúdenie vplyvu pravdepodobných účinkov implementácie SDG a Parížskej dohody na poľnohospodárstvo v EÚ a obchodnú politiku EÚ, o ktoré ju EHSV týmto žiada.

1.7.1 Zároveň musí EÚ toto posúdenie vplyvu rozšíriť tak, aby zahŕňalo účinky na poľnohospodárstvo v celej EÚ vyplývajúce z nedávnych obchodných dohôd EÚ, ako aj vývoj svetového obchodu. Poľnohospodárstvo a obchod patria síce medzi právomoci EÚ viac ako 40 rokov, avšak občas pri týchto dvoch kľúčových záujmoch chýbala komunikácia alebo „nadväzujúce“ myslenie.

2. Súvislosti

2.1 Ako súčasť Dohody o poľnohospodárstve z uruguajského kola rokovaní z roku 1994 (URAA, článok 20) sa členovia novovytvorenej WTO, ktorá nahradila Všeobecnú dohodu o clách a obchode (GATT) dohodli začať do konca roku 1999 ďalšie rokovania o pokračovaní v reformách poľnohospodárskeho obchodu. V roku 2001 sa tento „program vnútorných reforiem“ stal súčasťou širšieho kola rokovaní v Dauhe, resp. rozvojového programu z Dauhy (DDA). Rokovania sa mali skončiť 1. januára 2005, avšak pokračujú aj po 15 rokoch.

2.2 Na základe rokovacích príspevkov viac ako 100 členov WTO sa vo vyhlásení z Dauhy uvádza, že dlhodobým cieľom je „vytvoriť prostredníctvom programu zásadných reforiem spravodlivý a trhovo orientovaný systém obchodovania“⁶. Má to zahŕňať „sprísnené pravidlá a špecifické záväzky v oblasti štátnej podpory a ochrany poľnohospodárstva [...] na nápravu a prevenciu reštrikcií a narušení svetových poľnohospodárskych trhov“.

2.2.1 DDA obsahoval tri piliere obchodu v poľnohospodárstve, ako sú stanovené v URAA:

- podstatné zmenšenie prekážok **v prístupe na trhy**;
- zníženie všetkých foriem **vývozných dotácií** s výhľadom ich postupného zrušenia;
- podstatné zníženie **domácej podpory** poľnohospodárstva, ktorá narúša obchod.

2.2.2 V celom vyhlásení z Dauhy sa odkazuje na rokovania o osobitnom a diferencovanom zaobchádzaní (SDT) s rozvojovými krajinami, ktorým sa má týmto krajinám umožniť uspokojiť svoje potreby, hlavne pokiaľ ide o potravinovú bezpečnosť a rozvoj vidieka. Na základe príspevkov členov sa tiež dohodlo začleniť doň problematiku neobchodnej povahy, napríklad ochranu životného prostredia.

2.3 Aj keď sa dosiahol značný pokrok na rokovaníach na Bali a v Nairobi, termíny ukončenia rokovaní z Dauhy sa nespĺnili, takže tieto rokovania sa nikdy neskončili.

2.3.1 Hlavným záverom vyhlásenia z Dauhy bol „jednotný postup“, podľa ktorého sa nič nedohodlo, kým sa nedohodlo všetko. Aj keď členovia WTO viackrát takmer dospeli k dohode, naposledy v roku 2008, niektoré problémy zostali nevyriešené. K ozajstnému prielomu došlo na Bali

⁶ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm.

v roku 2013 Dohodou o uľahčení obchodu a niektorými ďalšími dohodami, ku ktorým sa pridali osobitné dohody o poľnohospodárstve dosiahnuté v Nairobi.

2.4 Aj keď sa v odseku 12 ministerského vyhlásenia z Nairobi uvádza: „Konštatujeme však, že oveľa menší pokrok sa dosiahol v poľnohospodárstve“, prijaté rozhodnutia o zrušení vývozných dotácií generálny riaditeľ WTO označil za „najvýznamnejšiu dohodu WTO o poľnohospodárstve“ za posledných 20 rokov⁷. Okrem toho sa ministerským vyhlásením členovia opäť zaviazali pokračovať v práci na vytvorení osobitného ochranného mechanizmu pre rozvojové členské krajiny (SSM) a dosiahnutí trvalého riešenia pokiaľ ide o „verejné skladovanie na účely potravinovej bezpečnosti“, ktoré sa má prijať v roku 2017 na najbližšej konferencii „MC11“. Relevantné je aj ministerské rozhodnutie o bavlnu.

3. Konkrétne pripomienky: budúci mnohostranný pokrok v poľnohospodárstve

3.1 Ako sa uznalo v URAA aj DDA, akákoľvek účinná globálna dohoda o SSM, SDT alebo celkovej úrovni dotácií v poľnohospodárstve sa najlepšie dosiahne na mnohostrannej úrovni. Ak sa však problematika bude riešiť neucelene ako v Nairobi, zostane menej stimulov riešiť náročnejšie problémy a ponúkne sa menej tým, od ktorých sa očakávajú najväčšie ústupky.

3.1.1 Vo výbore WTO pre poľnohospodárstvo badať rastúcu ochotu pracovať na konferencii MC11, ktorá sa má konať v decembri 2017 v Buenos Aires, na dohodách v oblasti poľnohospodárstva, vrátane programu vnútorných reforiem URAA⁸, aj preto, aby sa upevnil multilaterálny prístup.

3.1.2 Reálne však proces z Douhy ako taký mal s novým myslením a novými príspevkami, ktoré sú teraz potrebné, voľný priebeh, a to nielen z hľadiska budúcich mnohostranných rokovaní, ale aj z hľadiska toho, čo sa dá najlepšie dosiahnuť na dvojstrannej alebo regionálnej úrovni bez narúšania celkového obrazu.

3.2 Súbor dohôd z Nairobi obsahuje šesť dohôd o poľnohospodárstve, pričom najdôležitejší je záväzok odstrániť dotácie poľnohospodárskeho vývozu, čiže skutočne uzavrieť jeden z troch pilierov poľnohospodárstva, pričom rozvojovým krajinám sa poskytne trochu viac času na postupné zrušenie týchto dotácií. Jeho súčasťou sú aj hlavné ciele pre cieľ 2 trvalo udržateľného rozvoja (cieľ úplného odstránenia hladu).

3.2.1 EÚ bola pritom hlavnou hnacou silou, konkrétne pri príprave spoločnej pozície s hlavnými svetovými poľnohospodárskymi vývozcami vrátane Brazílie. Dohoda obsahovala aj záväznú disciplínu pri iných druhoch podpory vývozu, vrátane vývozných úverov, potravinovej pomoci a štátnych podnikov obchodu, ako aj zrušenie dotácií na bavlnu.

3.3 Diskusie v rámci DDA o prístupe na trh sa zatiaľ sústredili na výšku cla, colné kvóty (TRQ), správu tarifných kvót a osobitnú ochranu, vrátane SDT pre rozvojové krajiny. V dôsledku

⁷ https://www.wto.org/english/news_e/spra_e/spra108_e.htm.

⁸ https://www.wto.org/english/news_e/news16_e/agng_09mar16_e.htm; ICTSD Bridges report, zv. 20, č. 40, 24.11.2016.

URAA sa takmer všetky necolné prekážky v poľnohospodárstve museli odstrániť alebo zmeniť na clá, pokiaľ neplatia iné pravidlá WTO, konkrétne Dohoda o sanitárnych a fytosanitárnych normách (SPS) a Dohoda o technických prekážkach obchodu (TBT)⁹. Tam, kde „vypočítané ekvivalentné clo“ zostalo príliš vysoké na to, aby bola reálna možnosť dovozu, sa zaviedol systém colných kvót s nižšími clami v rámci týchto kvót.

3.3.1 O clách a colných kvótach sa naozaj môže rokovať v dvojstranných obchodných rokovaniach, ale osobitná ochrana a SDT sú naozaj problematikou na mnohostranné rokovania. Krajiny môžu aj samy jednostranne znížiť svoje clá alebo dotácie, a mnohé to aj urobili.

3.4 **Domáca podpora** poľnohospodárstva je ústrednou témou mnohostranných rokovaní, pričom na rokovaniach MC11 bude teraz na to nový manévrovací priestor a určité vyhliadky dosiahnuť pokrok.

3.4.1 Väčšina krajín podporuje svojich poľnohospodárov. Niekde je táto podpora minimálna (napr. vedúci vývozcovia, konkrétne Austrália a Nový Zéland). Iné rozvinuté krajiny poskytujú svojim poľnohospodárom veľkú podporu v rôznej podobe, v neposlednom rade ako odmenu za služby poskytované spoločnosti. Robia to aj rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky, pri ktorých sa predpokladá, že podpora výrazne rastie s pribúdaním ich bohatstva, ktoré však majú vážne časové sklzy, pokiaľ ide o nahlasovanie údajov WTO.

3.4.2 V septembri 2016 USA začali proti Číne konanie pre porušenie dohody týkajúce sa opatrení domácej podpory, konkrétne podpory pšenice, kukurice a niektorých odrôd ryže. Čína naposledy WTO nahlasovala údaje za rok 2010, odkedy sa jej podpora pravdepodobne rýchlo zvýšila. Napriek tomu, že mechanizmy urovnávania sporov môžu byť zdĺhavé a nemusí nasledovať úplné konanie, tento krok vrhá v príprave na konferenciu MC11 zlé svetlo na diskusie WTO o domácej podpore. Zároveň sa javí byť v rozpore s dojednaním z Bali, podľa ktorého sa treba vyhnúť problematike udržiavania verejných zásob, pokiaľ ide o rozvojové krajiny¹⁰.

3.4.3 Údaje, ktoré vláda USA poskytla WTO zasa ukazujú, že ich domáca podpora sa v roku 2013 zvýšila z 12 miliárd USD na 14 miliárd USD, čo sa približuje celkovej hornej hranici navrhutej v neúspešnom súbore dohôd z júla 2008¹¹. Táto suma zahŕňala 6,9 miliardy USD v tzv. oranžovej kategórii platieb a 7 miliárd v kategórii platieb *de minimis*. V tzv. zelenej kategórii bola poskytnutá podpora 132 miliárd USD. Celková podpora 140 miliárd USD zodpovedá takmer dvojnásobku výšky podpory za rok 2007. V zodpovedajúcom výkaze je zároveň uvedené, že Čína za rok 2010 nahlásila okolo 18 mld. USD dotácií narušajúcich obchod, Japonsko za rok 2012 14 mld. USD, Rusko za rok 2014 5 mld. USD a India za roky 2010 –

⁹ Dôležité nielen z hľadiska označovania a výsledovateľnosti.

¹⁰ WTO musí používať klasifikácie OSN a za rozvojové krajiny považovať všetky krajiny, ktoré nie sú klasifikované ako rozvinuté alebo najmenej rozvinuté. Vo svojom všeobecnom systéme preferencií (GSP a GSP+) môže EÚ používať presnejšie kategórie Svetovej banky vychádzajúce z príjmov krajiny.

¹¹ Bridges, zv. 20, č. 20, 2.6.2016.

2011 2 mld. USD. Brazília za roky 2014 – 2015 nahlásia menej ako 2 mld. USD podpory narúšajúcej obchod¹².

- 3.4.4 Údaje, ktoré EÚ oznámila WTO za roky 2012 – 2013, vykazujú ročnú podporu okolo 80 mld. EUR a od začiatku kola rokovaní v Dauhe je tento údaj číselne konzistentný¹³. Viac ako 70 mld. EUR z uvedenej podpory však predstavuje podporu v tzv. zelenej kategórii. Celková podpora EÚ narúšajúca obchod, vrátane oranžovej a modrej kategórie a podpory *de minimis* predstavovala iba 10 mld. EUR. Podpora EÚ v tzv. zelenej kategórii (bez narúšania alebo s minimálnym narúšaním obchodu) zahŕňa ochranu životného prostredia a programy regionálneho rozvoja.
- 3.4.5 Veľký posun EÚ od podpory v roku 2001 vo výške 60 miliárd EUR, ktorá narúšala obchod, k podpore v tzv. zelenej kategórii po Luxemburskej dohode o SPP v roku 2003, keď sa pri poľnohospodárskych platbách EÚ prešlo z priamej podpory viazanej na jednotlivé plodiny na neviazanú podporu príjmov. Tento veľký jednostranný krok smerujúci k splneniu hlavného cieľa DDA v poľnohospodárstve dáva EÚ väčšiu kredibilitu budúceho sprostredkovateľa na rokovaníach o poľnohospodárstve.
- 3.4.6 Avšak od USA a iných krajín sa významné ústupky v domácej podpore môžu očakávať iba výmenou za veľké ústupky inde, vrátane nepoľnohospodárskych multilaterálnych záležitostí, ale vyhliadky v tejto oblasti nie sú povzbudivé. Niektorí by sa mohli domnievať, že vzhľadom na iné prerokovávané mnohoregionálne dohody netreba ísť ďalej.
- 3.4.7 Rozvojovým krajinám zostáva vyriešiť aj iné veľmi kontroverzné problémy, konkrétne „verejné skladovanie na účely potravinovej bezpečnosti“, ktoré stavia suseda proti susedovi. V Nairobi sa dohodlo, že sa bude pracovať na trvalom riešení tohto problému, ktorý zostal z Bali, kde ho predniesla India. Podľa rozhodnutia z Bali smú rozvojové krajiny pokračovať v programoch hromadenia zásob potravín, ktoré by inak boli v rozpore s limitmi WTO na domácu podporu.
- 3.5 Ako sa však uvádza v oznámení Komisie s názvom „Obchod pre všetkých“, multilateralizmus je ústredným prvkom svetového obchodu a musí zostať „základným kameňom obchodnej politiky EÚ“¹⁴. WTO vyvíja a posilňuje pravidlá svetového obchodu a zabezpečuje ich celosvetovú kompatibilitu. Opiera sa o svoje mechanizmy urovnávania sporov, ktoré sú široko oceňované a stále používanéjšie¹⁵. SDG aj COP 21 sú jasné súbory cieľov. Naproti tomu má WTO jasný mechanizmus proti rozšírenému protekcionizmu a narúšaniu obchodu, ku ktorému dochádzalo pred druhou svetovou vojnou a následným vytvorením GATT.
- 3.5.1 Táto úloha pri vytváraní pravidiel je osobitne dôležitá v obchode v poľnohospodárstve. Týka sa to predovšetkým Dohody o sanitárnych a fytosanitárnych normách (SPS) a mimoriadne zložitej

¹² Bridges, zv. 20, č. 37, 3.11.2016.

¹³ Bridges, zv. 19, č. 38, 12. 11. 2015.

¹⁴ [COM\(2015\) 497 final](#), bod 5.1.

¹⁵ V súčasnosti sa rieši už 513. prípad.

oblasti pravidiel pôvodu, aj keď tie nie sú súčasťou DDA. Existuje reálne nebezpečenstvo, že dvojstranné dohody o voľnom obchode budú mať za následok potenciálne sa prekrývajúce, ba až protichodné pravidlá, ktoré by skôr skomplikovali, než objasnili pravidlá svetového obchodu.

3.5.2 Dohoda WTO o SPS z roku 1995 zahŕňa uplatňovanie predpisov o bezpečnosti potravín a zdraví zvierat a rastlín. V článku 5.7 je zahrnutá zásada obozretnosti, ktorá je teraz zakotvená aj v Lisabonskej zmluve. Akákoľvek snaha zmeniť to na inej ako mnohostrannej úrovni by mala zásadný vplyv na usporiadanie svetového obchodu a budúcu kredibilitu samotnej dohody.

4. Perspektíva dvojstranných a regionálnych obchodných dohôd

4.1 V poľnohospodárstve tak ako inde musia byť dvojstranné dohody o voľnom obchode skutočným prínosom. Poskytujú väčší priestor regionálnym a národným rozdielom, ako aj citlivým kultúrnym otázkam. Musí sa tiež posúdiť, či posilňujú multilateralizmus.

4.2 Zníženie ciel a colné kvóty tvoria kľúčovú súčasť dvojstranných obchodných dohôd. V Japonsku sú clá na potraviny veľmi vysoké, v Číne sú clá oveľa nižšie. EÚ by mohla mať priestor na manévrovanie s niektorými colnými kvótami, možno s tými, ktoré boli stanovené v čase URAA a pri ktorých sa zmenila citlivosť.

4.2.1 Zemepisné označenia, ktoré vraj majú hodnotu 5,6 miliardy EUR ročne, sú veľmi významnou oblasťou, v ktorej EÚ potrebuje v dvojstranných rokovaniach zmaximalizovať svoje vlastné záujmy¹⁶. Zástupcovia EÚ na rokovaniach do dohody EÚ s Kanadou (CETA¹⁷) úspešne začlenili 145 zemepisných označení uznaných EÚ a ešte viac do dohody s Vietnamom, ale tento počet sa bude meniť v závislosti od toho, čo je relevantné pre danú dohodu o voľnom obchode. Iné krajiny, konkrétne v juhovýchodnej Ázii sú v určovaní zemepisných označení pomalé, kým USA mnohé výrobky s takýmto označením považujú za generiká.

4.3 Cieľom dvojstranných dohôd by malo byť odstránenie používania dvojakých noriem v poľnohospodárstve, konkrétne v súvislosti s dohodou o SPS a dohodou o TBT, v partnerských krajinách. EÚ bude tiež chcieť propagovať svoje vlastné normy z oblasti zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, environmentálne a sociálne normy a normy udržateľného rozvoja so širším záberom v súlade s SDG. Výbor víta úroveň transparentnosti a zapojenie občianskej spoločnosti od začiatku rokovaní aké sa nakoniec dosiahli pri Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP), a odporúča, aby sa to stalo normou pri budúcich rokovaniach.

4.3.1 EÚ (a iní) musí začleniť záväzok budovať kapacity, aby sa menej rozvinutým krajinám pomohlo plniť takéto normy, napríklad, aby sa im pomohlo rozvíjať prijateľný certifikovaný veterinárny systém, pričom najdôležitejšie sú normy bezpečnosti potravín

¹⁶ Podľa vyjadrenia úradníkov Komisie na stretnutí s EHSV v marci 2016.

¹⁷ *Comprehensive Economic and Trade Agreement*. Dohoda, ktorá ešte nie je ratifikovaná.

4.4 Zabezpečenie a zlepšenie bezpečnosti potravín bude aj základnou politickou hnacou silou pri akýchkoľvek dvojstranných rokovaníach o poľnohospodárstve, ako to výbor uviedol vo svojom stanovisku o obchode s poľnohospodárskymi výrobkami v kontexte celosvetovej potravinovej bezpečnosti¹⁸. Ako sa v ňom uvádza, poľnohospodársky obchod musí jednak „[uspokojovať] finančne silný dopyt“ (možno prvýkrát), a jednak „[poskytovať] pomoc a podpor[u] tam, kde sa hlad a nedostatok nedajú odstrániť vlastnými silami“. Rovnako dôležité je zachovať dostatočnú úroveň potravinovej sebestačnosti, v neposlednom rade na to, aby boli dovážajúce krajiny chránené pred veľkými fluktuáciami cien dovážaných výrobkov.

4.4.1 Toto stanovisko načrtlo veľký potenciál mimoeurópskeho dopytu po potravinách a nápojoch z EÚ. Okolo dvoch tretín poľnohospodárskej produkcie EÚ ide na ďalšie spracovanie. Poľnohospodársko-potravinárske vývozy z EÚ dosiahli v roku 2015 129 mld. EUR, čo je 27 % zvýšenie oproti roku 2011. V druhom štvrtroku 2016 dosiahol celkový vývoz z EÚ 25,4 mld. EUR, a naopak dovoz potravín a nápojov do EÚ 17,8 mld. EUR. Hlavným vývozným artiklom bolo mäso, liehoviny, víno, mliečne výrobky, čokoláda a cukrovinky.

5. Obchod, poľnohospodárstvo a ciele trvalo udržateľného rozvoja

5.1 SDG prijaté Organizáciou Spojených národov v septembri 2015, ktoré sú ústrednou témou jej programu udržateľného rozvoja do roku 2030, a realizácia Parížskej dohody (COP 21)¹⁹, budú mať ďalekosiahle účinky na svetový obchod. Zjednocujúca potreba ich implementácie musí byť teraz ústrednou témou všetkých budúcich obchodných rokovaní, hlavne rokovaní o obchode v poľnohospodárstve.

5.2 SDG budú mať priamejší účinok na obchod v poľnohospodárstve. Vychádzajú z miléniových rozvojových cieľov, ale ovplyvnia každú krajinu. Majú globálnu povahu a sú univerzálne uplatniteľné, čiže všetky krajiny sú spoločne zodpovedné za ich dosiahnutie. Sú úzko prepojené s Parížskou dohodou, keďže najmenej 13 SDG súvisí s klimatickými zmenami.

5.2.1 Na ich dosiahnutie už viac ako 90 krajín požiadalo o pomoc iných krajín. SDG sú ústrednou témou celosvetovej diskusie, ktorú EÚ pomohla spropagovať. Mali by viesť k novým spôsobom globálnej činnosti, ktorá bude rozsiahlejšia, participatívnejšia a konzultatívnejšia.

5.2.2 Výbor víta oznámenie Komisie o ďalších krokoch smerom k udržateľnej európskej budúcnosti zverejnené v novembri 2016, v ktorom sa uvádza, že SDG sa majú úplne začleniť do rámca európskej politiky a medzi súčasné priority Komisie²⁰, k čomu je aj zaviazaná podľa Lisabonskej zmluvy²¹. SDG budú „prierezovým rozmerom“ pri implementácii celkovej stratégie EÚ. Ako sa uvádza, EÚ sa „zaslúžila o formovanie“ tohto programu. Dosiahnu sa

18 [Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 97.](#)

19 Pozri poznámku pod čiarou 4.

20 [SWD\(2016\) 390 final.](#)

21 Článok 21 ods. 3 ZFEÚ.

intenzívne synergie v podpore a dosahovaní SDG a v propagácii európskych hodnôt na celom svete, aj keď tieto ciele priamo nepodporujú dobrú správu vecí verejných, ani právny štát.

- 5.2.3 Okrem toho SDG idú oveľa ďalej než miléniové rozvojové ciele tým, že sa pri nich špecificky určujú nástroje alebo implementačné prostriedky na splnenie všetkých 17 SDG a ich 169 špecifických cieľov. Obchod sa konkrétne spomína pri 9 SDG (v porovnaní s jedným odkazom pri miléniových rozvojových cieľoch).
- 5.2.4 Ak sa SDG majú skutočne dosiahnuť, rozhodujúcu úlohu musí zohrávať obchod a investície, v neposlednom rade preto, že UNCTAD odhaduje, že na dosiahnutie týchto cieľov bude treba každoročne nájsť 2,5 **bilióna** USD, pričom veľkú väčšinu z nich v súkromnom sektore. Ako poznamenal generálny riaditeľ WTO, miléniové rozvojové ciele už ukázali „transformačný potenciál obchodu“²².
- 5.3 Obchod v poľnohospodárstve musí zohrávať ústrednú úlohu aj pri realizácii väčšiny, ak nie všetkých SDG, určite cieľa 2 (odstránenie hladu/potravinová bezpečnosť), cieľa 12 (udržateľná výroba a spotreba) a cieľa 15 (zastavenie degradácie pôdy).
- 5.3.1 Podstatnú úlohu bude zohrávať aj pri plnení cieľa 1 (odstránenie chudoby a podvýživy), cieľa 8 (inkluzívny udržateľný hospodársky rast), cieľa 9 (infraštruktúra), cieľa 10 (zmenšenie rozdielov), cieľa 13 (klimatické zmeny), cieľa 3 (kvalita života), cieľa 5 (rodová rovnosť) a cieľa 7 (energetika). Bude tiež musieť byť v úplnej synergii s inými druhmi činnosti vrátane rozvoja.
- 5.4 Ako sa uvádza v ministerskom vyhlásení WTO z Nairobi, medzinárodný obchod môže zohrávať svoju úlohu pri dosahovaní udržateľného, odolného a vyváženého rastu pre všetkých²³. Vo vyhlásení z Nairobi sa zdôrazňuje, že WTO musí zohrávať významnú úlohu pri plnení SDG, čo by bolo oveľa náročnejšie bez účinného mnohostranného obchodného mechanizmu.
- 5.4.1 Vplyv obchodu v poľnohospodárstve a investícií do poľnohospodárstva na klimatické zmeny sa musí zohľadňovať pri rokovaniach. Plurilaterálna dohoda o environmentálnych statkoch (EGA) sľubuje byť dôležitým krokom k integrácii klimatických zmien do mnohostrannej obchodnej politiky, ale bude potrebná ďalšia multilaterálna činnosť na propagáciu väčšieho súladu.
- 5.4.2 Medzinárodný obchod môže podstatne zlepšiť potravinovú bezpečnosť a výživu zvýšením dostupnosti potravín a stimulovaním investícií a rastu. Naopak sa použitím protekcionistických opatrení môže odstrániť základná flexibilita a zabrániť rozvoju regionálnych trhov. Obchodné dohody však musia obsahovať účinné opatrenia na to, aby sa menej rozvinutým krajinám dal väčší priestor na prevenciu ohrozenia ich potravinovej bezpečnosti alebo rozvoja vznikajúcich poľnohospodárskych pododvetví.

22 Príhovor v OSN 21. septembra 2016.

23 Pozri poznámku pod čiarou 3.

- 5.5 EÚ zohrala vedúci úlohu pri začleňovaní problematiky udržateľného rozvoja do dohôd o voľnom obchode. Od roku 2010 úspešne zaviesla 6 takýchto dohôd počnúc Južnou Kóreou, a jednu dohodu o ekonomickom partnerstve (EPA), pričom iné čakajú na ratifikáciu, vrátane dohody s Kanadou, Singapurom a Vietnamom. Dohody obsahujú osobitné kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji, ktoré sa opierajú o spoločné mechanizmy občianskej spoločnosti na monitorovanie vykonávania. V každej inštancii musí EHSV zohrávať kľúčovú úlohu.
- 5.5.1 Výbor už požadoval, aby kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji boli súčasťou terajších aj budúcich rokovaní EÚ o samostatných investičných dohodách²⁴. Aj dohoda o transatlantickom obchodnom partnerstve obsahuje špecifické sociálne a environmentálne kapitoly.
- 5.6 Výbor tiež konštatuje, že vo svete mnohí „potravinovo chudobní“ pracujú v poľnohospodárstve a zmiernenie hladu správne tvorí kľúčovú časť miléniových rozvojových cieľov a teraz aj cieľ trvalo udržateľného rozvoja č. 2. Z osôb, ktoré trpia potravinovou neistotou, 70 % žije na vidieku, čo je spôsobené sčasti postupným úpadkom poľnohospodárskych investícií a chronicky nízkymi poľnohospodárskymi výnosmi v chudobných krajinách, ale sčasti aj tým, že chýba účinná poľnohospodárska alebo obchodná politika, ktorá by dostatočne zohľadňovala osobitosti poľnohospodárskej výroby (vrátanie podnebia, zdrojov, živého materiálu, či premenlivosti trhu). Tu treba spomenúť kritériá FAO, hlavne pokiaľ ide o sociálnu ochranu.
- 5.6.1 Vnútorý obchod v rámci Afriky je nízky a tvorí 10 – 15 % všetkého afrického obchodu. Zlepšený obchod v poľnohospodárstve spojený s SDG a pokrývajúci infraštruktúru, regionálnu integráciu a prehĺbenie vnútorných trhov aj prostredníctvom zvýšeného druhotného spracovania bude základom na to, aby sa Afrike umožnila kladná účasť na poľnohospodárskom obchode a zlepšenie potravinovej bezpečnosti.

6. Úloha EÚ v budúcich rokovaníach o obchode v poľnohospodárstve

- 6.1 Ako sa ukázalo v Nairobi, kde sa napriek očakávaniam dohodlo významné ministerské vyhlásenie, EÚ je v silnom postavení na to, aby zohrávala vedúcu úlohu v budúcich rokovaníach o obchode v poľnohospodárstve. Vychádza sa pritom z vnímanej vedúcej úlohy EÚ pri podpore udržateľnosti aj rozvoja (úloha, ktorú zohrávala v Nairobi) a skorších reforiem SPP a EÚ už nie je považovaná za hlavne defenzívnu.
- 6.1.1 Nové oznámenie Komisie zaväzuje EÚ, aby bola predvojom v implementácii SDG spolu s Parížskou dohodou. Všetky obchodné iniciatívy EÚ teraz musia spĺňať požiadavky stanovené týmito úzko vzájomne súvisiacimi dohodami.
- 6.2 Komisia tiež vykonala štúdiu vplyvu budúcich obchodných dohôd na poľnohospodárstvo²⁵. Štúdia skúma 12 budúcich dohôd o voľnom obchode a potenciál európskych poľnohospodárskych výrobkov na svetovom trhu. Nemohla však pokryť všetky

²⁴ Stanovisko EHSV Ú. v. EÚ C 268, 14. 8. 2015, s. 19.

²⁵ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103602/lb-na-28206-en-n_full_report_final.pdf.

poľnohospodárske výrobky, ani spracované potraviny vo všeobecnosti. Aj sama Komisia priznáva, že táto štúdia je neúplná, keďže v jej hodnotení sa nezohľadnili necolné prekážky, ktoré však majú značný vplyv na obchod.

- 6.2.1 Aby sa Komisii umožnilo vypracovať úplnú a účinnú stratégiu obchodu v poľnohospodárstve, mal by sa prístup rozšíriť tak, že bude zahŕňať úplné posúdenie vplyvu pravdepodobných vplyvov implementácie SDG a Parížskej dohody na poľnohospodárstvo EÚ a ďalšie posúdenie vplyvu nedávneho vývoja v svetovom obchode na poľnohospodárstvo v EÚ. Posúdenie by malo zahŕňať nedávne dohody o voľnom obchode uzavreté Európskou úniou vrátane nepriameho vývoja, napríklad keď mala značný vplyv devalvácia partnerských mien.
- 6.2.2 Mali by sa posúdiť aj dohody, ktoré predchádzali oznámeniu o globálnej Európe z roku 2006²⁶, konkrétne s Južnou Afrikou, Mexikom a Chile, aj preto, že pri posledných dvoch je naplánovaná revízia.
- 6.3 Pri vykonávaní týchto posúdení vplyvu musí Komisia zohľadniť potrebu zabezpečiť, aby poľnohospodári mali spravodlivý prospech z takýchto obchodných dohôd. Poľnohospodári zohrávajú kľúčovú úlohu nielen vo výžive miestneho obyvateľstva, ale aj rýchlo rastúcej svetovej populácie. Zásadný význam má udržiavať životaschopné vidiecke spoločenstvá, a tým v celej Európe čo najviac zmierňovať vyludňovanie.
- 6.3.1 Podstatné sú poľnohospodárske postupy s účinným využívaním zdrojov. Je potrebné zlepšiť hospodárenie so zdrojmi a ich dostupnosť zvýšením adaptívnej schopnosti a odolnosti roľníkov, pokiaľ ide o klimatické zmeny, a zlepšením zručností a produktivity na okrajovo využívaných pôdach.
- 6.4 Poľnohospodárstvo je skutočne ohrozené klimatickými zmenami. Globálne sú pôdne a vodné zdroje konečné, kolísanie cien sa zvyšuje a výsledkom väčších klimatických extrémov dochádza k dlhodobým posunom v rastových podmienkach. Silné a životaschopné poľnohospodárstvo má zásadný význam pre zachovanie alebo zvýšenie stabilných a istých dodávok bezpečných potravín. Obchod samozrejme pomáha odstraňovať nerovnováhu v dopyte a ponuke, podporovať účinné využívanie zdrojov a zväčšovať trhové príležitosti a hospodársky rast, a tým vytvárať pracovné miesta, dosahovať príjmy a prosperitu na vidieku.
- 6.4.1 Očakáva sa, že celosvetovo tá časť obyvateľstva, ktorá predstavuje strednú triedu, vzrastie do roku 2030 na 2 miliardy a aj ona bude chcieť mať výber a rozmanitosť potravín, akú predtým nemala. Exponenciálne tak stúpne dopyt po bielkovinách a iných produktoch poľnohospodárstva.

26

[COM\(2006\) 567 final.](#)

6.4.2 Dôležité je tu vyhlásenie Cork 2.0. Poľnohospodári sú ochrancami krajiny a iných vidieckych zdrojov, pričom zásadný význam majú aj dobré životné podmienky zvierat. Relevantné je tu stanovisko na tému „Integrovaná výroba v Európskej únii“²⁷.

27

[Ú. v. EÚ C 214, 8.7.2014, s. 8.](#)